

Vrijgesteld van het griffierecht,
Afschrift ter kennis gebracht in
uitvoering van art. 775 G.W.

Uitgifte

Uitgereikt aan	Uitgereikt aan	Uitgereikt aan
op €	op €	op €

Repertoriumnummer 2020/2377
Datum van uitspraak 28 februari 2020
Rolnummer 2018/687/A

☐ Niet aan te bieden aan de
ontvanger

- vonnis
- verzoekschrift
- brief
- 8 conclusies

**NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN
EERSTE AANLEG BRUSSEL**

4e kamer
burgerlijke zaken

VON-HD

**tussenvonnissen – op tegenspraak – heropening
debat op 30 april 2020 om 8u45 voor 30'**
(enkel ten aanzien van de heer De Laender, mevrouw Emsens, de
heer de Menten de Horne en de Belgische Staat)

Aangeboden op
Niet te registreren

C.6 Fout van de Belgische Staat

21. Mevrouw Van Boxem, de heer Van Houtte, de heer Derveaux, de VZW SolidAir Tervuren-Overijse, de heer De Laender, mevrouw Emsens en de heer de Menten de Horne eisen dat de Belgische Staat zou veroordeeld worden tot het nemen van bepaalde maatregelen, en tot het betalen van een schadevergoeding.

Zij eisen deze maatregelen en schadevergoeding als een herstel voor de schade die zij beweren te lijden, en ter voorkoming van toekomstige schade, en baseren zich hiervoor vooreerst op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Op grond van die bepaling dient eenieder de schade te herstellen die door zijn fout wordt veroorzaakt, en tevens ook de maatregelen te treffen die toekomstige schade ten gevolge van een fout voorkomen.

Om te slagen in hun eisen op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, moeten mevrouw Van Boxem, de heer Van Houtte, de heer Derveaux, de VZW SolidAir Tervuren-Overijse, de heer De Laender, mevrouw Emsens en de heer de Menten de Horne aldus het bewijs leveren dat de Belgische Staat een fout heeft begaan in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

22. De fout van de Belgische Staat zou volgens deze eisers erin bestaan dat hij op onevenwichtige wijze de lasten verdeelt van de geluidshinder die veroorzaakt wordt door het luchtverkeer dat opstijgt en landt op de luchthaven Brussel-Nationaal.

De eisers gaan ervan uit dat er een plicht zou bestaan van de Belgische Staat om de hinder tussen de omwonenden "evenwichtig" te spreiden. Een dergelijk algemeen geformuleerde rechtsplicht bestaat echter niet. Uit de verdragsrechtelijke, grondwettelijke en wettelijke bepalingen die door de eisers worden aangehaald, kan een verplichting worden afgeleid om de overlast en de gezondheidsschade door vliegverkeer te beperken of te vermijden, doch dat is niet hetzelfde als een verplichting om de lasten van het vliegverkeer evenwichtig te spreiden. De overlast van het vliegverkeer kan ook bestreden worden door bv. het concentreren van routes boven minder bevolkte gebieden, het verhuizen of het afbouwen van de activiteiten van de luchthaven, het onteigenen of isoleren van woningen die onder vluchtroutes zijn gelegen, enz. Een spreiding van overlast is maar één van de vele middelen waarover de overheden beschikken om te trachten te voldoen aan de verdragsrechtelijke, grondwettelijke en wettelijke bepalingen om overlast en gezondheidsschade van vliegverkeer (en de eventueel hieruit volgende inbreuken op verdragsrechtelijke en (grond)wettelijke bepalingen) te vermijden.

23. De federale minister die belast is met het bestuur van de luchtvaart beschikt, binnen de grenzen van de wet, de Grondwet en de internationale verdragen, en met inachtneming van de natuurlijke beperkingen en technische mogelijkheden, over een ruime beleidsvrijheid voor de opmaak van de instructies voor het preferentieel baan- en routegebruik. Die beleidsvrijheid wordt slechts begrensd door het verbod op willekeur of het maken van kennelijke beoordelingsfouten.

Een "onevenwichtige spreiding" van de overlast zal dus maar een fout kunnen uitmaken wanneer deze het gevolg is van willekeur of een kennelijke beoordelingsfout, die begaan werd binnen de beleidsvrijheid die beperkt wordt door de natuur, de techniek en de wet.

Het door de minister opgelegde preferentiële baan- en routegebruik moet met andere woorden steunen op wettelijke, objectieve en relevante criteria. De Belgische Staat zal maar een fout maken wanneer zou worden aangetoond dat het opgelegde (preferentiële) baan- en routegebruik gebaseerd wordt op onwettige, kennelijk subjectieve en/of kennelijk irrelevante criteria.

24. De Belgische Staat zet uiteen dat hij bij de bepaling van het (preferentiële) baan- en routegebruik vooreerst rekening houdt met verschillende factoren, zoals de ligging van de luchthaven Brussel-Nationaal, de oriëntatie van de banen, en de invloed van de verkeersstromen van andere luchthavens. Vervolgens wordt ook de "evenwichtige aanpak" gevolgd, zoals opgelegd door de Verordening 598/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 inzake de vaststelling van regels en procedures voor de invoering van geluidsgerelateerde exploitatiebeperkingen op luchthavens in de Unie binnen het kader van een evenwichtige aanpak. Die "evenwichtige aanpak" verplicht de Staat met name om rekening te houden met de bevolkingsdichtheid van de zones die zouden overvlogen worden. Ten slotte wijst de Belgische Staat erop dat hij de geluidsnormen moet respecteren die door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden ingevoerd, hetgeen door verschillende gerechtelijke procedures succesvol werd afgedwongen.

De eisers bekritisieren noch de natuurlijke of technische uitgangspunten die door de Belgische Staat worden gevolgd, noch de "evenwichtige aanpak" waarbij ook de bevolkingsdichtheid als criterium moet gehanteerd worden bij het bepalen van het baangebruik en de vluchtroutes. Voor zoveel als nodig bevestigt de rechtbank dat het hier gaat om objectieve en relevante criteria en dat de Belgische Staat aldus geen fout begaat door het (preferentiële) baan- en routegebruik mede hierop te baseren.

De kritiek van de eisers komt er eigenlijk enkel op neer dat de Belgische Staat naast voormelde criteria ook rekening houdt met de Brusselse geluidsnormen. De eisers

willen in essentie dat het (preferentieel) baan- en routegebruik zou worden bepaald zoals het thans wordt bepaald, doch zonder rekening te houden met de Brusselse geluidsnormen. Het door de eisers nagestreefde “evenwicht” zou volgens hen op die wijze bereikt worden.

25. De Belgische Staat betwist niet dat wanneer de Brusselse geluidsnormen niet zouden bestaan, het (preferentiële) baan- en routegebruik er anders zou uitzien, met méér opstijgende en landende vliegtuigen boven het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en minder van deze bewegingen boven de omliggende gebieden.

De Belgische Staat is echter verplicht zich te schikken naar deze geluidsnormen, en verschillende gerechtelijke uitspraken hebben dit ook bevestigd. Het kan de Belgische Staat dan ook niet worden verweten de Brusselse geluidsnormen te beschouwen als een wettelijke beperking van zijn beleidsvrijheid om het (preferentiële) baan- en routegebruik vast te stellen.

De eisers beweren dat de Brusselse geluidsnormen on(grond)wettig zouden zijn. De eventuele omstandigheid dat dit het geval zou zijn, betekent echter niet dat de Belgische Staat een fout begaat door zich naar deze normen te schikken. Het behoort immers niet aan het actief bestuur om zelf te beslissen om normen buiten toepassing te laten omdat zij strijdig zouden zijn met een hogere norm. De Belgische Staat zou integendeel een fout begaan indien hij zou beslissen geen rekening te houden met die normen. De verschillende gerechtelijke uitspraken waarin de Belgische Staat wordt verplicht zich naar die Brusselse normen te schikken, bevestigen dit alleen maar.

De eisers verwijten de Belgische Staat dat hij niet zou “ingrijpen” om de (beweerde) onrechtmatige uitoefening van bevoegdheden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ongedaan te maken. Zij leggen echter niet uit, en de rechtbank ziet ook niet in, hoe de Belgische Staat dit zou kunnen doen. Het Belgische federale systeem bevat geen mogelijkheid voor de federale overheid om regelgeving van de gewestelijke overheden af te schaffen of bij te sturen.

26. De eisers nodigen de rechtbank uit om de on(grond)wettigheid van de Brusselse geluidsnormen zelf vast te stellen. Zij voeren aan dat deze geluidsnormen strijdig zijn met het beginsel van de federale loyaliteit, bedoeld in artikel 143, §1, van de Grondwet, al dan niet samen gelezen met het gelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

De omstandigheid dat de rechtbank zou vaststellen dat de ordonnantie op grond waarvan de geluidsnormen werden vastgesteld, ongrondwettig is (na daartoe een

prejudiciële vraag gesteld te hebben aan het Grondwettelijk Hof), en/of dat het regeringsbesluit met de geluidsnormen on(grond)wettig is, leidt echter evenmin tot de vaststelling dat de Belgische Staat een fout zou begaan door zich naar die normen te schikken.

Een vaststelling van on(grond)wettigheid door de rechtbank in de zaak tussen de eisers en de Belgische Staat, doet de Brusselse geluidsnormen immers niet verdwijnen uit het rechtsverkeer. Partijen die niet in dit geding zijn betrokken, zoals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en zijn inwoners, zullen er zich met andere woorden nog steeds op kunnen beroepen ten overstaan van de Belgische Staat. Er anders over oordelen zou betekenen dat het werkelijk en rechtstreeks voorwerp van de vordering van eisers erin bestaat de Brusselse geluidsnormen ten aanzien van iedereen uit het rechtsverkeer te zien verdwijnen, wat niet tot de rechtsmacht van de hoven en rechtbanken behoort.

De rechtbank neemt aan dat er ernstige argumenten voorhanden zijn om aan te voeren dat de Brusselse geluidsnormen het beginsel schenden van de federale loyaliteit, bedoeld in artikel 143, §1, van de Grondwet, al dan niet samen gelezen met het gelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel. Anderzijds mogen de eisers ook niet uit het oog verliezen dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich dreigt te bezondigen aan inbreuken op, onder meer, artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de artikelen 22 en 23 van de Grondwet en het standstill-beginsel, indien de geluidsnormen zouden worden versoepeld. Een inbreuk van de Brusselse geluidsnormen op de federale loyaliteit, het gelijkheidsbeginsel en/of het evenredigheidsbeginsel is in deze omstandigheden allesbehalve een uitgemaakte zaak.

Uit het voorgaande volgt echter dat deze toets niet via de voorliggende eis tegen de Belgische Staat op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek kan worden gemaakt.

27. De rechtbank besluit dat het bewijs van de fout van de Belgische Staat, die erin zou bestaan dat de lasten van de geluidshinder veroorzaakt door het luchtverkeer van en naar Brussel-Nationaal niet evenwichtig worden verdeeld, niet wordt geleverd. De door de eisers ondergeschikt gesuggereerde vraag aan het Grondwettelijk Hof moet door de rechtbank dan ook niet gesteld worden, nu het antwoord niet onontbeerlijk is om uitspraak te doen (artikel 26, §2, derde lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof).

28. De rechtbank begrijpt de frustratie van de eisers en respecteert hun legitiem streefdoel om de overlast van de luchthaven "evenwichtig" te doen spreiden tussen

de bevolking van de verschillende gewesten. De rechtbank is echter niet de plaats waar dergelijke evenwichtige spreiding kan worden afgedwongen. De partijen worden gewezen op de samenvatting van de studie van Envisa van 31 mei 2019, zoals deze hoger werd aangehaald. De omwonenden van de luchthaven Brussel-Nationaal, zowel deze in het Vlaams Gewest als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zijn de slachtoffers van historisch gemaakte beleidskeuzes inzake ruimtelijke ordening en de expansie van de luchthaven. De bevoegdheidsverdeling tussen de federale staat en de gewesten, en het onvermogen van de beleidsverantwoordelijken om een gemeenschappelijk beleid te voeren en samenwerkingsakkoorden af te sluiten, laten de situatie aanslepen.

De rechtbank zou maar kunnen ingrijpen wanneer de overlast ten aanzien van bepaalde personen een schending inhoudt van een verdragsrechtelijke of (grond)wettelijke bepaling of beginsel, en zal hierna dan ook verder de aanspraken onderzoeken van de partijen die voorhouden dat de Belgische Staat deze bepalingen of beginselen heeft geschonden en op die wijze een fout heeft gepleegd. Een "evenwichtige spreiding" zoals de eisers deze zien, wordt echter door geen enkele bepaling opgelegd en het onevenwicht waarvan de eisers gewag maken, maakt geen fout uit van de Belgische Staat in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

29. De VZW SolidAir Tervuren-Overijse, de heer De Laender, mevrouw Emsens en de heer de Menten de Horne voeren aan dat de Belgische Staat nog een andere fout zou begaan. Volgens deze partijen schendt de Belgische Staat hun recht op een rustig genot van hun eigendom en op een gezond leefmilieu (beschermd door de artikelen 544 van het Burgerlijk Wetboek, de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, en artikel 1 van het Aanvullend Protocol bij dat Verdrag), evenals het voorzorg- en preventiebeginsel en het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen bestreden te worden.

Een inbreuk op deze bepalingen en beginselen maakt een fout uit in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, die de Belgische Staat verplicht tot herstel of vergoeding van de hierdoor veroorzaakte schade of tot het treffen van maatregelen om de foutieve toestand te stoppen en de verdere schade te voorkomen.

30. In zoverre de VZW SolidAir Tervuren-Overijse, de heer De Laender, mevrouw Emsens en de heer de Menten de Horne eisen dat de Belgische Staat bij wege van herstel dient te worden verplicht tot het opmaken van een evenwichtige spreiding (met inachtnaam van bepaalde voorwaarden), kan de eis evenwel niet slagen bij gebreke aan rechtsmacht van de hoven en rechtbanken om dergelijke maatregel op te leggen.